

[Lars P. Jensen.]

ste bud, der herefter kunne vælges af byggherren, kom til at ligge på ca. 100 000 kr., og det vil igen sige, at det pågældende byggeri bare på denne ene entreprise blev fordyret med ca. 24 000 kr.

Det skal tilføjes, at det laveste bud — altså det på de ca. 76 000 kr. — er efterregnet og karakteriseret som et fuldtud forsvarligt bud bedømt på grundlag af den bydendes forhold. Det her anførte eksempel vedrører jo kun en forholdsvis lille entreprise, malerarbejde, men tallene, der er valgt fra en virkelig licitation, hvori der forelå licitationserklæring, belyser på udmærket måde den afstand, der kan være mellem det højeste og det laveste forsvarlige bud, og det viser, hvilken fordyrelse forhåndsreguleringen kan medføre. Jeg er ikke i tvivl om, at man kunne finde frem til mere graverende eksempler fra dagliglivet, hvis materialet var tilgængeligt. Enhver kan forøvrigt på grundlag af de offentliggjorte aftaleregler vedrørende forhåndsregulering sætte sig til at regne ud, hvilke muligheder for fordyrelse den her nævnte metode indebærer.

Licitationskommissionen var fuldt opmærksom herpå, og i sine kommentarer i afsnittet om regulering af licitationsbud anfører den efter en yderst kortfattet konstatering i tre linier af, at ordningen vel ikke i almindelighed kan siges at have fordyret byggeriet på „uforsvarlig måde“, en lang række indvendinger mod forhåndsreguleringen, bl. a. at man mod regler af den her nævnte type kan indvende — jeg beder om den højtærede formands tilladelse til et citat —, at

„bud kan blive forhøjet, selvom de ikke er for lave, idet reguleringen foregår efter en mekanisk regel uden konkret prøvelse af budenes forsvarlighed, at reglerne virker dobbelt, idet først de bydende selv må forhøje deres bud for at komme til at ligge i midten og dermed have udsigt til at få arbejdet, og derefter dog en yderligere forhøjelse finder sted ved reguleringen, samt at reguleringen kan komme til at virke som en kraft, der stadig fører priserne opad, idet de bydende ved at forhøje deres bud påvirker middeltallet i opadgående retning, således at det i tidens løb måske bliver nødvendigt for håndværkerne at gå højere og højere op med deres bud for at komme i betragtning“.

Der er en anden side af licitationsordningens praksis, jeg gerne vil henlede tingets opmærksomhed på. Ifølge licitations-

betænkningen er det kommissionens opfattelse, at det i almindelighed ikke bør anses for tilladeligt, at en håndværkerorganisation forbyder sine medlemmer at deltage i licitationer i konkurrence med håndværkere, der står tilsluttet en anden faglig organisation.

Denne retningslinie er imidlertid ikke blevet efterlevet. Flere mesterorganisationer har ved adskillige lejligheder i forskellig form pålagt deres medlemmer at nægte at deltage i licitationer, hvortil der er indkommet bud fra håndværkere, der ikke står tilsluttet nogen faglig organisation, eller som er medlemmer af en organisation, man ikke samarbejder med.

I den senere tid er mesterorganisationernes praksis ved licitationer resulteret i en boykot af de kooperative byggefagsvirksomheder, der jo har deres egen organisation og altså efter betænkningens regler har et berettiget krav på at få lov til at indgive bud i konkurrence med de private mestre. De former, hvorunder mesterorganisationernes boykot drives, er — som jeg har antydnet — ikke ens over hele landet eller for alle organisationers vedkommende; men i hovedparten af de tilfælde, der er mig bekendt, har fremgangsmåden været den, at tilbudene fra de private mestres side indgives til byggherren med den klausul, at de ikke må åbnes eller ikke må benyttes, såfremt der fremkommer bud fra uorganiserede eller kooperative virksomheder. Forbeholdet eller klausulen, der ligefrem har form af påtegning på selve tilbudene, har i nogle tilfælde virket ud over de enkelte fag, og så bliver resultatet særlig grelt.

Hvis mesterorganisationerne nemlig har anvendt klausulen om, at deres tilbud ikke må benyttes, men nok åbnes, hvis der indkommer bud fra uorganiserede eller kooperative virksomheder, og det så f. eks. viser sig efter budenes åbning, at den kooperative virksomhed er billigst i blikkenslagerentreprisen, medens medlemmer af mesterorganisationerne ligger lavest med hensyn til tømmer- og snedkerarbejdet, vil byggherren ikke kunne antage det laveste tilbud i hver entreprise. Tømmermesteren og snedkermesteren, der får arbejdet tilbudt, fordi de er billigst, vil nægte at tage det, da deres organisation har en aftale med blikkenslagerorganisationen om samarbejde i boykotten overfor kooperationen. Tømmeren og snedkeren må i kraft af denne eksklusivaftale ikke arbejde på byggepladsen sammen med den kooperative blikkenslagervirksomhed. Hvis byggherren vil have sit arbejde udført, bliver det altså, hvordan han end vender